

Abstracts plenaire sprekers ochtendprogramma congres Kanker & Leven 12 mei 2023

Cognitieve gevolgen van de (kanker)behandeling

prof. dr. Sanne Schagen, NKI

Veel mensen krijgen te maken met nadelige gevolgen van kanker en kankerbehandeling. Een van de nadelige gevolgen is cognitieve achteruitgang. Na een introductie over incidentie en oorzaken van cognitieve problemen bij kankerpatiënten zal in de presentatie ingegaan worden op bestaande interventies om cognitieve problemen te verminderen en zal gesproken worden over nieuwe ontwikkelingen om de zorg voor patiënten met cognitieve problemen te verbeteren.

Proactieve zorgplanning

prof. dr. Lia van Zuylen, internist-oncoloog, hoogleraar Kurialeerstoel klinische palliatieve zorg, Amsterdam UMC

Het concept proactieve zorgplanning (ACP) is sinds de jaren '90 toenemend onder de aandacht gekomen. Dit is mede ontstaan na de SUPPORT en de ACTION studies – beiden negatieve studies – waarin de effecten van ACP werden onderzocht. Sindsdien is er een schat aan observationele maar ook interventie-studies gedaan op het gebied van de implementatie van ACP als ook de (mogelijke) effecten. Als gevolg hiervan bestaan er echter verschillende wegen naar implementatie en is het niet altijd duidelijk op welke uitkomsten er precies gestuurd kan worden. Er is dus onduidelijkheid over hoe we deze “complexe” interventie het beste kunnen implementeren, welke uitkomstmaten of kwaliteitsindicatoren hierin relevant zijn en hoe dit zich verhoudt tot de (inter)nationale wetenschappelijke literatuur op dit gebied.

In deze presentatie zal in vogelvlucht worden ingegaan over wat er vanuit wetenschappelijk oogpunt bekend is op het gebied van proactieve zorgplanning, zowel nationaal als internationaal. Enkele in Nederland uitgevoerde studies zullen als voorbeeld kort besproken worden. Er zullen daarnaast enkele (lokale) implementatieprojecten getoond worden, waarmee ook de belangrijke rol en uitdaging van digitalisatie, gegevensoverdracht en integratie in het elektronisch patiënten dossier duidelijk wordt gemaakt.

Veerkracht bij kanker: hoe kunnen we dit versterken?

dr. Melanie Schellekens, senior onderzoeker, Helen Dowling Instituut

Veerkracht wordt gedefinieerd als het behoud of snelle herstel van mentale gezondheid gedurende of na tegenslag. Onderzoek naar veerkracht probeert te begrijpen waarom sommige mensen geen psychische klachten ontwikkelen en anderen wel, terwijl ze geconfronteerd worden met dezelfde moeilijkheden. Het biedt een paradigmaverandering van ziekte- naar welzijnsgericht onderzoek, waarbij de focus ligt op het identificeren van factoren die mensen beschermen tegen psychische problemen.

Deze veerkrachtbenadering lijkt veelbelovend voor mensen met kanker omdat zij de ene na de andere stressor te verduren krijgen. Een kankerdiagnose is niet alleen een heftige levensgebeurtenis, het markeert ook het begin van een nieuwe levensfase met chronische belasting die vaak maanden tot jaren na behandeling kan voortduren. Bovendien worden mensen met kanker vaak gevoeliger voor stress. Ze hebben minder vermogen om de dagelijkse drukte aan te kunnen en ervaren dit als stressvoller dan vroeger. Inzicht in wat mensen met kanker help bij het omgaan met deze stressoren, kan ons helpen om uiteindelijk psychische klachten te voorkomen.

Onderzoekers zijn het erover eens dat veerkracht een dynamisch proces van adaptie is. Ofwel, het behoud of snelle herstel van mentale gezondheid is het resultaat van een dynamisch adaptatieproces in reactie op een tegenslag. Veerkracht is dus niet direct zichtbaar maar op basis van hoe iemand reageert op tegenslag kun je achterhalen of iemand veerkrachtig reageert. Het is dus niet alleen de aanwezigheid van beschermende factoren (sociale steun) maar ook hoe iemand die gebruikt bij tegenslag (familie om hulp vragen) wat de mate van veerkracht bepaalt. Door mensen met kanker te helpen ontdekken welke beschermende factoren tot hun beschikking staan en hoe ze deze het beste kunnen inzetten bij tegenslag, kunnen zij de regie in eigen handen houden en zelf de volgende stressoren op hun pad managen.

Kanker en werk: Hoe ontwikkelingen in Europa vertaald worden naar de praktijk.

prof dr. Angelique de Rijk, hoogleraar Arbeid en Gezondheid, Maastricht University

De overlevingskansen voor kanker stijgen nog steeds. Daarom is het belangrijk aandacht voor werkbehoud te hebben. Werken betekent leven. Van degene die kanker krijgt, werkt de helft, en daarvan is na anderhalf jaar 64% (weer) aan het werk. Werken is leven. Werken is ook letterlijk voorzien in je levensonderhoud. Wat werkenden met kanker onderscheid is dat ze ziek worden van de behandeling en ook lange tijd veel onzekerheid hebben over de effecten van opeenvolgende behandelingen. Dus het is goed om werkenden te ondersteunen bij arbeidsre-integratie begeleiding.

Wetenschappelijk onderzoek is tot nu toe vooral gebaseerd op hoger opgeleide vrouwen in vaste loondienst en gediagnostiseerd met borstkanker. In Europa hebben we afgesproken ons meer op specifieke groepen te richten: werkenden met zeldzame kankersoorten, in lagere loonstadien, zelfstandigen en uitzendkrachten, etc. Dat laatste is extra relevant voor Nederland: van alle werkenden is slechts 60% in vaste loondienst. De rest heeft geen bedrijfsarts, en ZZP-ers hebben zelfs geen recht op een uitkering bij ziekte. In veel andere landen zijn de verschillen minder groot en is men dus ook wat beter voorbereid op het financiële plaatje. Oost- en Zuid-Europese landen kennen meer onderlinge solidariteit en begrip tussen werkenden met kanker. Maar deze landen laten zien wat slechte toegang tot gezondheidszorg en sociale zekerheid betekenen voor overlevingskansen.

Die nieuwe kennis verbetert de situatie voor alle kankerpatiënten met werk. Zowel in Frankrijk, België als Nederland worden interventies ontwikkeld die vanuit ziekenhuizen worden aangeboden. Voordeel daarvan is de vroege start, nadeel is dat veel patiënten dan nog in de overlevingsstand zitten. Andere interventies in deze landen richten zich op het ondersteunen van de werkgevers van werknemers met kanker.